

VAI TRÒ CỦA LUẬT SƯ VỚI TƯ CÁCH NGƯỜI BẢO VỆ QUYỀN, LỢI ÍCH HỢP PHÁP CỦA ĐƯƠNG SỰ TRONG TỔ TỤNG DÂN SỰ

ĐINH THỊ HẰNG*

Tóm tắt: Người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự trong vụ việc dân sự có vai trò rất quan trọng trong việc giúp đỡ đương sự bảo vệ hiệu quả quyền và lợi ích hợp pháp trong suốt quá trình tố tụng dân sự. Sự tham gia tố tụng dân sự của người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự cũng giúp cho việc giải quyết các vụ việc dân sự của tòa án được khách quan, công bằng, đúng pháp luật. Bài viết tập trung làm rõ vai trò của luật sư với tư cách là người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự trong tố tụng dân sự thông qua các quy định của Bộ luật Tố tụng dân sự năm 2015 về các hoạt động của người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự tại các giai đoạn cụ thể của quá trình tố tụng dân sự.

Từ khoá: Tố tụng dân sự, Bộ luật Tố tụng dân sự, Người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự

Ngày nhận bài: 16/7/2023; Biên tập xong: 30/7/2023; Duyệt đăng: 15/8/2023

ROLE OF LAWYERS AS DEFENDERS FOR LEGITIMATE RIGHTS AND INTERESTS OF LITIGANTS IN CIVIL PROCEEDINGS

Abstract: The defender for legitimate rights and interests of litigants in civil cases plays a vital role in supporting the litigants effectively protect their legitimate rights and interests during the civil procedure. Their participation in civil proceedings also helps the settlement of civil cases by the court to be objective, fair and lawful. The article focuses on clarifying the role of lawyer as a defender for legitimate rights and interests of litigants in the civil procedure process under the 2015 Civil Procedure Code at specific stages of the civil procedure.

Keywords: Civil procedure, Civil Procedure Code, defender for legitimate rights and interests of litigants

Received: Jul 16th, 2023; Editing completed: Jul 30th, 2023; Accepted for publication: Aug 15th, 2023

1. Khái quát chung về sự tham gia tố tụng dân sự của luật sư với tư cách là người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự

Ở Việt Nam, trải qua quá trình đổi mới, cải cách tư pháp, Đảng và Nhà nước ta luôn ưu tiên, đặt mục tiêu hàng đầu về việc bảo vệ, bảo đảm quyền con người, trong đó có quyền, lợi ích dân sự. Trong công tác lập pháp, bảo vệ quyền con người, quyền công dân, bảo đảm quyền, lợi ích hợp pháp của công dân cũng được quán triệt là nguyên tắc cơ bản, thể hiện thống nhất từ Hiến pháp đến các văn bản pháp luật liên quan¹. Bộ luật Tố tụng

dân sự (BLTTDS) năm 2015 là một trong những văn bản pháp luật cũng được xây dựng theo tinh thần đó. Điều 9 BLTTDS năm 2015 đã quy định nguyên tắc “Bảo đảm quyền bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự”, theo đó “Đương sự có quyền tự bảo vệ hoặc nhờ luật sư hay người khác có đủ điều kiện theo quy định của Bộ luật này bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của mình”. Khi đương sự nhờ luật sư tham gia tố tụng để bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của mình thì luật sư sẽ có tư cách tố tụng là người bảo vệ quyền, lợi

công dân trong Hiến pháp Việt Nam, Sách chuyên khảo, Hà Nội, tr.13.

** Email: Hangdt@hou.edu.vn*

Tiến sĩ, Khoa Đào tạo Cơ bản, Trường Đại học Mở Hà Nội

¹ Văn phòng thường trực về nhân quyền và Học viện chính trị quốc gia Hồ Chí Minh (phối hợp thực hiện) (2015), *Quyền con người, quyền và nghĩa vụ cơ bản của*

ích hợp pháp của đương sự. Người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự là người tham gia tố tụng cùng với đương sự nhằm giữ gìn, che chở những quyền, lợi ích mà pháp luật đã ghi nhận cho đương sự, giúp đỡ đương sự chống lại những hành vi xâm phạm đến quyền, lợi ích hợp pháp của mình từ các chủ thể khác.

Thực tế cho thấy, thông thường, so với việc đương sự tự bảo vệ thì trường hợp đương sự có luật sư giúp đỡ để bảo vệ quyền, lợi ích của mình trong vụ việc dân sự sẽ thuận lợi, hiệu quả hơn. Với thể mạnh am hiểu pháp luật, có kỹ năng tranh tụng, luật sư trong quá trình tố tụng dân sự có thể hỗ trợ, giúp đỡ đương sự bảo vệ hiệu quả quyền, lợi ích dân sự hợp pháp của mình. Vì thế, sau quy định chung mang tính nguyên tắc là đương sự có thể nhờ luật sư bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp trong quá trình tố tụng dân sự tại tòa án, BLTTDS năm 2015 đã có những quy định cụ thể hơn về điều kiện, về quyền và nghĩa vụ của luật sư với tư cách là người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự trong tố tụng dân sự tại Điều 75 và Điều 76.

Để luật sư thực sự có tư cách người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự trong tố tụng dân sự thì họ phải đáp ứng các điều kiện quy định tại Điều 75 BLTTDS năm 2015, đó là được đương sự yêu cầu bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp và đã đến tòa án làm thủ tục đăng ký tư cách bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp. Khi đã có tư cách tố tụng là người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của đương sự họ sẽ tham gia tố tụng dân sự cùng với đương sự, bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự, qua đó thực hiện chức

năng xã hội đặc thù của luật sư là bảo vệ công lý, công bằng xã hội². Sự tham gia của luật sư trong quá trình tố tụng dân sự phải theo trình tự, thủ tục do pháp luật quy định và đảm bảo các quy tắc đạo đức, ứng xử nghề nghiệp của luật sư Việt Nam.

2. Vai trò của người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự ở từng giai đoạn tố tụng cụ thể

Để vụ việc dân sự được giải quyết khách quan, đúng đắn thì việc giải quyết của tòa án phải tuân theo quy trình tố tụng khá chặt chẽ do pháp luật tố tụng dân sự quy định. Quy trình này sẽ bắt đầu từ khi tòa án nhận được đơn khởi kiện, yêu cầu của đương sự, đến thủ tục thụ lý đơn để giải quyết, sau đó tiến hành các hoạt động chuẩn bị xét xử sơ thẩm, rồi đến thủ tục mở phiên tòa xét xử sơ thẩm để đưa ra tuyên bố của tòa án về kết quả giải quyết vụ việc dân sự... Ở mỗi thủ tục trong quy trình này, luật sư với tư cách là người bảo vệ quyền, lợi ích của đương sự được sử dụng các quyền, nghĩa vụ do BLTTDS quy định tại Điều 76 để thực hiện vai trò, chức năng “bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự”. Tùy theo yêu cầu của đương sự, họ có thể tham gia tố tụng dân sự ở bất cứ thủ tục tố tụng nào trong quá trình giải quyết vụ việc dân sự theo thủ tục sơ thẩm, phúc thẩm, thậm chí là thủ tục giám đốc thẩm, tái thẩm. Từ quy định của BLTTDS năm 2015 và các văn bản pháp luật liên quan, tham khảo thực tiễn hoạt động của người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự khi tham gia quá trình tố tụng dân sự, vai trò của người bảo vệ

² Khoản 1 Điều 1 Luật số 20/2012/QH13 ngày 20/11/2012 của Quốc hội sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Luật sư.

quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự có thể được xác định theo những thời điểm tố tụng như sau:

- *Thời điểm trước khi mở phiên tòa, phiên họp*

Ở thủ tục sơ thẩm dân sự, giai đoạn trước khi mở phiên tòa sơ thẩm giải quyết vụ việc dân sự được xác định là từ khi tòa án nhận đơn, thụ lý đơn đến khi kết thúc giai đoạn chuẩn bị xét xử. Vai trò quan trọng của luật sư với tư cách người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự ở giai đoạn tố tụng này thể hiện thông qua các hoạt động sau:

+ Tư vấn, hỗ trợ cho đương sự đưa ra yêu cầu đề nghị tòa án giải quyết. Người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự sẽ giải thích cho đương sự về quyền yêu cầu tòa án bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp, phân tích ưu điểm, hạn chế của việc khởi kiện, yêu cầu đến tòa án để giúp đương sự lựa chọn phương thức bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của mình. Nếu đương sự quyết định khởi kiện, yêu cầu đến tòa án thì luật sư sẽ giúp đỡ, hỗ trợ đương sự soạn thảo đơn, tư vấn về tòa án có thẩm quyền thụ lý đơn, giải thích để đương sự lựa chọn phương thức nộp đơn trực tiếp tại tòa án hay qua bưu điện hay qua cổng thông tin điện tử của tòa án. Người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự cũng hỗ trợ, giúp đỡ đương sự xác định và nêu rõ quan hệ pháp luật cần giải quyết trong đơn.

+ Tư vấn, hỗ trợ đương sự thu thập, cung cấp, giao nộp tài liệu, chứng cứ cho tòa án. Chứng cứ là cơ sở không thể thiếu, có tính quyết định đối với việc giải quyết vụ việc dân sự nên ngay từ thủ tục đầu

tiên trong quy trình tố tụng là khởi kiện, yêu cầu đến tòa án thì luật sư đã có thể hướng dẫn, hỗ trợ đương sự nộp kèm theo đơn khởi kiện, yêu cầu những tài liệu, chứng cứ cần thiết.

+ Nghiên cứu hồ sơ vụ việc trong giai đoạn chuẩn bị xét xử, đánh giá các tài liệu chứng cứ có trong hồ sơ, từ đó hỗ trợ đương sự hoàn thiện hồ sơ bằng việc thu thập chứng cứ, cung cấp cho tòa án nhằm giúp tòa án có đầy đủ cơ sở để giải quyết vụ việc dân sự tại phiên tòa một cách khách quan, đúng pháp luật. Trong giai đoạn chuẩn bị xét xử, việc nghiên cứu hồ sơ của luật sư là rất quan trọng bởi càng nghiên cứu kỹ hồ sơ vụ việc dân sự thì sự thật khách quan của vụ việc dân sự càng có khả năng được sáng tỏ.

+ Tham gia hòa giải theo quy định của BLTTDS năm 2015 đối với các vụ việc dân sự bắt buộc phải tiến hành hòa giải. Theo quy định tại Điều 76 BLTTDS, luật sư có tư cách là người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự được tham gia phiên hòa giải cùng với đương sự theo quy định từ Điều 208 đến Điều 210 BLTTDS năm 2015. Luật sư sẽ phân tích, tư vấn cho đương sự về ưu điểm của việc hòa giải thành, tránh việc giải quyết vụ việc dân sự tại tòa án bị kéo dài, vừa gây tốn kém về thời gian, công sức và tiền bạc, vừa có thể ảnh hưởng đến uy tín hay các hoạt động khác có liên quan của đương sự.

Có thể khẳng định, vai trò của luật sư với tư cách là người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự ở giai đoạn trước phiên tòa là vô cùng quan trọng bởi sự tham gia của họ ở giai đoạn này là sự

chuẩn bị tốt nhất, giúp đương sự có tâm thế chủ động bảo vệ quyền, lợi ích của mình ở giai đoạn tố tụng tiếp theo là tại phiên tòa.

- Thời điểm tại phiên tòa, phiên họp

Phiên tòa xét xử công khai vụ án dân sự, phiên họp giải quyết công khai yêu cầu dân sự được tòa án tiến hành theo trình tự, thủ tục mà BLTTDS năm 2015 quy định. Đây là giai đoạn tố tụng có ý nghĩa quyết định đối với quyền, lợi ích của đương sự. Ở giai đoạn này, trình độ, năng lực và vai trò của luật sư với tư cách là người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự trong quá trình tham gia tố tụng dân sự thể hiện rõ nhất qua những dấu hiệu sau đây:

+ Giám sát việc thực hiện đúng đắn các thủ tục tố tụng tại phiên tòa, phiên họp giải quyết vụ việc dân sự. Phiên tòa được tiến hành bởi những người tố tụng, họ độc lập nhưng lại thống nhất chung nhiệm vụ với luật sư là bảo vệ nền pháp chế xã hội chủ nghĩa. Bằng việc tham gia phiên tòa, phiên họp, người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự sẽ nhận biết được các thủ tục tiến hành phiên tòa, phiên họp có được tòa án thực hiện đầy đủ, khách quan, đảm bảo quyền của đương sự tại phiên tòa hay không. Điều này có nghĩa là sự tham gia của người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự tại phiên tòa, phiên họp chính là một trong các yếu tố bảo đảm cho quá trình xét xử là đúng luật, khách quan, bảo đảm sự công bằng cho các bên tham gia tố tụng. Khi phát hiện những sai phạm về mặt thủ tục, người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự có quyền đưa ra những yêu cầu

cụ thể, cần thiết theo quy định của pháp luật nhằm bảo đảm cho phiên tòa diễn ra đúng pháp luật và qua đó nhằm bảo vệ tốt nhất quyền và lợi ích hợp pháp của thân chủ.

+ Trong quá trình diễn ra phiên tòa, phiên họp, người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự có thể giúp đương sự trình bày yêu cầu, đưa ra các câu hỏi để làm rõ những vấn đề liên quan đến nội dung vụ việc đang được xem xét, giải quyết. Việc người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự đặt ra các câu hỏi có thể làm sáng tỏ những vấn đề mà các bên tranh chấp đang quan tâm. Trong bản luận cứ của mình, dựa trên những kết quả nghiên cứu hồ sơ vụ việc dân sự, luật sư với tư cách người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự có thể chỉ ra được các cơ sở pháp lý để bảo vệ tốt nhất quyền, lợi ích của các đương sự, giúp tòa án có cơ sở để nhận định, đánh giá vụ việc một cách đúng đắn, khách quan, từ đó đưa ra những phán quyết đúng đắn, công minh, khách quan, bảo đảm “tâm phục, khẩu phục” đối với các bên đương sự³.

+ Tranh luận tại phiên tòa để bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự. Tranh luận là hoạt động tranh tụng điển hình nhất tại phiên tòa nên vai trò của luật sư thể hiện rõ nhất qua hoạt động tố tụng này. Với bản luận cứ mà mình chuẩn bị, người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự sẽ tranh luận với bên đối lập, chỉ dẫn cho tòa án về sự thật khách quan của vụ án. Với ưu thế nắm vững pháp luật

³ Nguyễn Thị Cẩm Hạnh (2015), “Vai trò của Luật sư trong tố tụng dân sự - Thực trạng và giải pháp”, Đề tài nghiên cứu khoa học cấp cơ sở, Viện nghiên cứu lập pháp.

và có kinh nghiệm trong việc sử dụng tài liệu chứng cứ có trong hồ sơ, luật sư có thể chứng minh rõ nhất về các tình tiết, sự kiện cần làm sáng tỏ trong vụ việc dân sự, từ đó thuyết phục Hội đồng xét xử đồng ý phương án giải quyết vụ việc dân sự.

- Thời điểm sau khi kết thúc phiên tòa, phiên họp

Sau khi kết thúc phiên tòa, luật sư với tư cách người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự có thể giúp đương sự xem lại biên bản phiên tòa, yêu cầu tòa án cấp bản án. Nếu nhận thấy kết quả xét xử của Tòa án chưa bảo đảm quyền lợi của đương sự mà mình bảo vệ thì người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự có thể tư vấn, giúp đỡ đương sự kháng cáo ngay khi Tòa án cấp sơ thẩm tuyên án trong trường hợp người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự tham gia tố tụng bảo vệ quyền và lợi ích của đương sự từ cấp sơ thẩm. Nếu sau khi xét xử sơ thẩm, đương sự mới nhờ luật sư bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp bảo vệ quyền lợi cho họ thì người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự cần phải nghiên cứu kỹ hồ sơ, củng cố tài liệu, chứng cứ để giúp đương sự thực hiện quyền kháng cáo. Vai trò của người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự ở giai đoạn này là giúp đương sự xác định nội dung kháng cáo một phần hay toàn bộ bản án, quyết định của Tòa cấp sơ thẩm chưa có hiệu lực pháp luật. Nội dung kháng cáo rõ ràng, chính xác và có đầy đủ tài liệu, chứng cứ chứng minh cho nội dung kháng cáo sẽ là cơ sở giúp cho đương sự bảo vệ được quyền và lợi ích của mình trong phiên tòa xét xử phúc thẩm sau đó. Tương tự như cấp sơ thẩm, luật sư sẽ giúp đỡ đương

sự tham gia tố tụng tại tòa án cấp phúc thẩm đến khi tòa cấp phúc thẩm có bản án, quyết định phúc thẩm.

3. Một số kiến nghị hoàn thiện pháp luật về vai trò của luật sư với tư cách là người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự trong tố tụng dân sự

Vai trò quan trọng của luật sư với tư cách người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự được thể hiện thông qua nhiều quy định của BLTTDS. Bên cạnh những quy định đem lại sự thuận lợi cho sự tham gia tố tụng dân sự thì một số quy định của BLTTDS năm 2015 vẫn còn chưa tạo được sự hiệu quả trong quá trình tham gia tố tụng. Từ thực tiễn áp dụng pháp luật cho thấy, cần hoàn thiện một số nội dung sau trong quy định của BLTTDS năm 2015:

Thứ nhất, sửa đổi, bổ sung quy định về vai trò của luật sư trong thủ tục khởi kiện vụ án dân sự

Hiện đang tồn tại hai quan điểm khi áp dụng quy định tại điểm a khoản 2 Điều 189 BLTTDS năm 2015:

+ Quan điểm thứ nhất cho rằng, đương sự chỉ được nhờ người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự làm hộ đơn khởi kiện chứ không được ủy quyền khởi kiện cho người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự. Đương sự phải trực tiếp ký, điểm chỉ vào đơn khởi kiện và việc ủy quyền tham gia tố tụng giải quyết vụ án để bảo vệ quyền và lợi ích của họ chỉ được thực hiện sau khi khởi kiện và tòa án đã thụ lý vụ án.

+ Quan điểm thứ hai cho rằng, theo quy định tại khoản 4 Điều 85 BLTTDS năm 2015 thì người đại diện theo ủy

quyền theo quy định của Bộ luật Dân sự năm 2015 là người đại diện theo ủy quyền trong tố tụng dân sự, luật chỉ quy định đối với việc ly hôn thì đương sự không được ủy quyền cho người khác thay mặt mình tham gia tố tụng. Tuy nhiên, trường hợp cha, mẹ, người thân thích khác yêu cầu tòa án giải quyết ly hôn theo quy định tại khoản 2 Điều 51 của Luật Hôn nhân và gia đình thì cha, mẹ, người thân thích đó là người đại diện. Như vậy, ngoài quy định đối với việc ly hôn đương sự không được ủy quyền cho người khác thay mặt mình tham gia tố tụng thì không có quy định nào của luật hạn chế việc ủy quyền khởi kiện vụ án dân sự. Do đó, người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự với tư cách người đại diện theo ủy quyền có thể trực tiếp ký đơn hoặc điền chỉ vào đơn khởi kiện.

Theo tác giả, quan điểm thứ hai là không hợp lý bởi quyền khởi kiện là quyền của đương sự. Nếu đương sự ủy quyền cho luật sư thì luật sư lại có tư cách là người đại diện ủy quyền, không còn tư cách là người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự. Mặt khác, nếu cho rằng luật sư được nhận ủy quyền của đương sự thì liệu luật sư có luôn đảm bảo phạm vi khởi kiện do đương sự ủy quyền hay không? Vì thế BLTTDS năm 2015 cần quy định rõ người đại diện theo ủy quyền chỉ có quyền làm hồ đơn khởi kiện, còn khi được ủy quyền khởi kiện thì họ phải tham gia tố tụng với tư cách đại diện ủy quyền của đương sự đúng như quy định của Bộ luật Dân sự năm 2015.

Thứ hai, cần sửa đổi, bổ sung để cụ thể hơn quy định về quyền cung cấp chứng cứ khi tranh luận tại phiên tòa

Quy định tại đoạn 2 khoản 4 Điều 96 BLTTDS năm 2015 về thời hạn cung cấp chứng cứ hiện đang gây nên những tranh cãi làm ảnh hưởng đến việc chứng minh tại phiên tòa của người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp. Về nguyên tắc, cung cấp chứng cứ phải diễn ra trước khi tòa án có quyết định đưa vụ án ra xét xử, tuy nhiên, nếu tại phiên tòa mới đưa ra chứng cứ mà tòa án yêu cầu giao nộp nhưng có lý do chính đáng thì vẫn được đưa ra. Vậy với chứng cứ mà tòa án không yêu cầu giao nộp thì có được cung cấp tại phiên tòa không? BLTTDS năm 2015 cần bổ sung quy định rõ hơn về trường hợp này để luật sư với tư cách là người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự có thể bảo vệ tốt hơn quyền, lợi ích hợp pháp cho đương sự.

Thứ ba, bổ sung các quy định về trình tự, thủ tục thực hiện các biện pháp thu thập chứng cứ tại khoản 1 Điều 97 BLTTDS năm 2015, đặc biệt quy định riêng biệt về trình tự, thủ tục chứng cứ

Khoản 1 Điều 97 BLTTDS năm 2015 có quy định về biện pháp thu thập chứng cứ của cá nhân, cơ quan, tổ chức. Theo đó, người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự cũng có quyền sử dụng các biện pháp này để thực hiện việc thu thập chứng cứ để cung cấp cho tòa án. Tuy nhiên, khoản 1 Điều 97 BLTTDS năm 2015 mới chỉ quy định các biện pháp thu thập chứng cứ của cá nhân, cơ quan, tổ chức nhưng lại chưa quy định cụ thể về trình tự, thủ tục thực hiện các biện pháp đó, đặc biệt là trình tự, thủ tục thu thập chứng cứ điện tử, trong khi các biện pháp thu thập chứng cứ của tòa án được quy định tại khoản 2 Điều 93 BLTTDS năm 2015 rất cụ

thể về trình tự, thủ tục. Do đó, để các tài liệu, chứng cứ và tình tiết, sự kiện được lưu giữ trong thông điệp dữ liệu điện tử do cá nhân, cơ quan, tổ chức thu thập có giá trị chứng minh và được tòa án sử dụng làm chứng cứ cho việc giải quyết vụ án dân sự thì các nhà làm luật cần bổ sung trình tự, thủ tục thu thập chứng cứ của cá nhân, cơ quan, tổ chức đặc biệt là trình tự, thủ tục thu thập thông tin.

Thứ tư, cần bổ sung quy định rõ về trường hợp những người không được tham gia tố tụng với tư cách người đại diện theo ủy quyền

Có quan điểm cho rằng, Điều 87 và khoản 3 Điều 75 BLTTDS năm 2015 không cấm một người vừa là người đại diện do đương sự này uỷ quyền, đồng thời là người bảo vệ quyền lợi cho đương sự khác nếu quyền và lợi ích hợp pháp của các đương sự không đối lập nhau nên họ có thể tham gia với hai tư cách.

Thứ năm, sửa đổi bổ sung quy định liên quan đến thủ tục đăng ký tham gia tố tụng của người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự trong tố tụng dân sự

Quy định tại khoản 5 Điều 75 BLTTDS năm 2015 dường như vẫn trao cho tòa án quyền quyết định có cho người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự tham gia tố tụng hay không, điều này đôi khi dẫn đến việc quyết định của tòa án có phần thiếu khách quan, minh bạch. Do vậy, quy định tại khoản 5 Điều 75 BLTTDS năm 2015 cần quy định rõ sự tham gia tố tụng của người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự không phụ thuộc vào sự chấp nhận của tòa án, mà chỉ cần đương sự nhờ hoặc yêu cầu và họ xuất

trình được các giấy tờ theo quy định pháp luật là đủ.

Luật sư với tư cách là người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự có vai trò hết sức quan trọng trong toàn bộ quá trình tố tụng dân sự. Tuy nhiên, theo quy định tại Điều 46 BLTTDS năm 2015, người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự chỉ thuộc nhóm người tham gia tố tụng, vì thế hoạt động của người bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự không phải là hoạt động tư pháp nhưng lại có quan hệ chặt chẽ, hỗ trợ tích cực cho hoạt động của cơ quan, người tiến hành tố tụng dân sự... Thực tiễn tố tụng dân sự cũng cho thấy, họ đóng một vai trò hết sức quan trọng trong việc giúp cho cá nhân, pháp nhân và các chủ thể khác bảo vệ được các quyền và lợi ích hợp pháp của mình; bảo đảm cho quá trình hoạt động tố tụng dân sự được tiến hành theo đúng quy định của pháp luật, bảo đảm tính khách quan, công minh của pháp luật, trực tiếp góp phần bảo vệ trật tự pháp luật và đề cao pháp chế xã hội chủ nghĩa./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Phan Trung Hoài (2004), *Vấn đề hoàn thiện pháp luật về luật sư ở Việt Nam*, Nxb. Chính trị quốc gia, tr. 9.
2. Nguyễn Thị Cẩm Hạnh (2015), *"Vai trò của Luật sư trong tố tụng dân sự - Thực trạng và giải pháp"*, Đề tài nghiên cứu khoa học cấp cơ sở, Viện nghiên cứu lập pháp.
3. Bryan A.Garner (2009), *Từ điển Luật học Black' Law Dictionary*, 9th Edition, Thomson Reuters, USA, tr. 968.
4. Luật Luật sư số 65/2006/QH11 do Quốc hội ban hành ngày 29/6/2006.
5. Luật số 20/2012/QH13 ngày 20/11/2012 của Quốc hội sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Luật sư.